

مرکز مدیریت حوزه‌های علمیه

رساله علمیه سطح ۳

بایسته‌های اخلاقی در هجرت‌های تبلیغی

استاد راهنما:

حجة الاسلام والمسلمین دکتر بهروزی لک

استاد مشاور:

حجة الاسلام والمسلمین استاد حق جو

محقق:

حجت طالعی

سال تدوین: ۱۳۹۷

چکیده

پژوهش حاضر دنبال پاسخ به این سؤال است که بایسته‌های اخلاقی در هجرت‌های تبلیغی چیست و چگونه می‌توان رفتار و برخورد در هجرت‌های تبلیغی را به حد مطلوب که مدنظر دین مبین اسلام و مورد رضایت الهی هست ارتقاء داد. در این تحقیق تلاش بر این شده با بررسی آیات، روایات و سیره اهل‌بیت، بزرگان و علماء بایسته‌های اخلاقی استخراج و طبقه‌بندی و این چهارچوب‌های طبقه‌بندی‌شده ساماندهی شود تا بتوان چهارچوب مفهومی کامل و جامعی برای رفتار ایدئال و مناسب و درخور شایسته برای هجرت‌های تبلیغی تبیین کرد. موضوع این پژوهش بایسته‌های اخلاقی در هجرت‌های تبلیغی است. هدف از این مطالعه، گزارش نحوه رفتار اخلاقی و شیوه‌ی بهبود آن، در چهارچوب منابع دینی و سیره بزرگان و علماء است. از بایسته‌های اصلی اخلاقی در هجرت‌های، نحوه برخورد و رفتار فردی مبلغ، نحوه رفتار خانوادگی و اجتماعی است. با توجه به سیره معصومین و بزرگان و در نتیجه اصول و ضوابط نهفته در بطن علم اخلاق، ویژگی‌های مختلف اخلاقی و رفتاری برای دستیابی مبلغ به کمال اخلاقی، شیوه کنترل عواطف و هیجانات و رفتارها روشمند شده و دستورات اخلاقی مبتنی بر توجه به معنویت، اخلاص و التزام عملی به اخلاق و توجه به حقوق، نیازها تربیت خانواده و احترام به مردم و آداب و رسوم جامعه و مردم‌داری برای مبلغین در هجرت‌های تبلیغی و دیگر فعالیت‌ها تبیین و تشریح شده است این رساله به روش گردآوری اطلاعات و داده‌ها از مستندات کتابخانه‌ای و روش تحلیل اطلاعات، توصیفی - تحلیلی است. آمیزه‌ای و تلفیقی است.

کلیدواژه: اخلاق، مبلغ، هجرت و هجرت‌های تبلیغی، اخلاق مبلغ

فهرست مطالب:

۱	مقدمه پژوهش.....
۲	اهداف و فواید تحقیق:.....
۳	پیشینه و نقاط اشتراک و افتراق.....
۳	ضرورت این انتخاب و انجام تحقیق.....
۴	روش پژوهش:.....
۶	فصل اول:.....
۷	گفتار اول: مفاهیم.....
۱۳	هجرت.....
۱۵	هجرت در اصطلاح:.....
۱۷	تبلیغ.....
۱۸	تعریف مبلغ:.....
۱۹	گفتار دوم: کلیات.....
۲۰	انواع روش تبلیغ:.....
۲۹	اهمیت هجرت در احادیث.....
۳۷	تاریخچه تبلیغ.....
۳۹	فصل دوم:.....
۳۹	بایسته های اخلاق فردی در هجرت های تبلیغی.....
۴۱	گفتار اول: توجه به معنویت و ارتباط با خدا.....
۵۰	گفتار دوم: توجه به سیر و سلوک الهی و ارتقاء صفات اخلاقی.....

۵۲.....	تقویت باورهای دینی؛.....
۵۷.....	گفتار سوم: اخلاص والتزام عملی به اخلاق اسلامی.....
۶۲.....	التزام عملی به اخلاق اسلامی.....
۷۴.....	فصل سوم : بایسته های اخلاق خانوادگی در هجرت های تبلیغی.....
۷۶.....	نقش اخلاق در خانواده.....
۷۷.....	گفتار اول: رعایت حقوق خانواده.....
۹۳.....	گفتار دوم: توجه به نیاز های خانواده.....
۹۷.....	گفتار سوم: اعتماد به خانواده و توجه به جهت دهی به فعالیت های اجتماعی آنها.....
۱۰۴.....	فصل چهارم : بایسته های اخلاق اجتماعی در هجرت های تبلیغی.....
۱۰۶.....	– گفتار اول: احترام به مردم و تکریم مخاطب.....
۱۱۳.....	گفتار دوم: احترام به آداب و رسوم و سنتهای محلی تبلیغ.....
۱۱۶.....	گفتار سوم: روحیه مردم داری و مدارا با مردم.....
۱۲۷.....	نتیجه گیری رساله:.....
۱۲۹.....	فهرست منابع:.....

مقدمه پژوهش

بیان مسئله:

رعایت مسائل اخلاقی از سوی مبلغ دینی، باعث موفقیت بیشتر او در تبلیغ دین می‌شود؛ مبلغ با اخلاق توجه مردم و مخاطبان را به خود جلب می‌کند و زمینه ارتباط و ایجاد محبت بین مبلغ و مخاطب را فراهم می‌سازد؛ این محبوبیت و مقبولیت مردمی، زمینه‌ای را فراهم می‌کند تا او بهتر و آسان‌تر بتواند به تصحیح افکار و رفتار مردم بپردازد. شخصیت چنین مبلغ، دانشگاهی می‌شود تا معارف دینی را به صورت عملی به مردم آموزش دهد؛ همان‌گونه که عدم رعایت مسائل اخلاقی از سوی مبلغ، مردم را نسبت به او و آموزه‌هایش و به دنبال آن، نسبت به دین و جامعه روحانیت بدبین می‌کند و مخاطبان را از این منابع کسب معرفت دینی دور می‌سازد و ارتباط مردم با آنها را تهدید، تضعیف، تحدید و در نهایت قطع می‌کند؛ بنابراین تبلیغ را بی‌نتیجه یا با سوء نتیجه همراه می‌سازد.

از این رو، ضرورت دارد که به بحث اخلاق مبلغ در امور تبلیغی پرداخته شود، شاخصه‌هایی که یک مبلغ باید در عرصه تبلیغ بدان توجه داشته باشد، بررسی شود تا راه اخلاقی‌تر زیستن مبلغان روشن‌تر و هموارتر گردد حال سؤال این است که بایسته‌های اخلاقی در هجرت‌های تبلیغی چیست؟

سوالات تحقیق

سؤال اصلی:

بایسته‌های اخلاقی در هجرت‌های تبلیغی چیست؟

سوالات فرعی:

(۱) بایسته‌های اخلاق فردی در هجرت‌های تبلیغی چیست؟

(۲) بایسته‌های اخلاق خانوادگی در هجرت‌های تبلیغی چیست؟

۳) بایسته‌های اخلاق اجتماعی در هجرت‌های تبلیغی چیست؟

فرضیه تحقیق:

بایسته اصلی اخلاق مبلغ را می‌توان در سه عرصه اخلاق فردی، اخلاق خانوادگی و اخلاق اجتماعی معرفی نمود:

داشتن ایمان، علم، دانش، تجربه، تقوا و صداقت از بایسته‌های اخلاق فردی مبلغ است.

ایجاد اعتماد، عدم بدبینی، ایجاد آرامش و امنیت در خانواده از بایسته‌های اخلاق خانوادگی مبلغ است.

داشتن صبر، بردباری، مردم‌داری، ایجاد زمینه احترام متقابل و مدارا از بایسته‌های اخلاق اجتماعی مبلغ است.

اهداف و فواید تحقیق:

هدف اصلی پژوهش حاضر ترسیم کردن بایسته اخلاقی مورد انتظار از مبلغ برای رفتار با مردم در جامعه است؛ تا از این طریق نقشه اصلی و راهبردی رفتارهای تک‌تک مبلغین عرصه تبلیغ در حوزه هجرت‌های تبلیغی خود و در عرصه تعاملات اجتماعی روشن شده و چراغ هدایت آن‌ها شود. از فواید پژوهش می‌توان به بالا بردن رضایت مردم از مبلغین دینی و حوزه علمیه و بالا بردن ضریب اثرگذاری در جامعه و شناسایی مبلغ مکتبی و غیر مکتبی بر اساس شاخصه‌های مذکور اشاره کرد.

کاربرد نتایج تحقیق:

۱. آشنایی مبلغین با شاخصه‌های رفتاری برگرفته از مبانی دینی و اسلامی در تعامل با مردم و خانواده

۲. به‌کارگیری شاخصه‌های حاصله در معاونت‌های تبلیغات و آموزش جهت هدایت

مبلغین

۳. توسعه و گسترش مفاهیم و شاخصه‌های اخلاقی در بین مبلغین

پیشینه و نقاط اشتراک و افتراق

در زمینه اخلاق مبلغین بعضی از کتب و مقالات به رشته تحریر درآمده‌است. از جمله آن‌ها کتاب اخلاق تبلیغی نوشته «آقای نصرت‌الله جمالی»، کتاب اخلاق و آداب در تبلیغ نوشته آقای «حافظ نجفی»، میباشد

وجه تمایز این رساله با نوشته‌های دیگران این است که در حوزه اخلاق صرفاً به بایسته‌های اخلاقی در هجرت‌های تبلیغی پرداخته‌اند بلکه به مباحث کلی اخلاق مبلغ به صورت موردی مورد بحث قرار گرفته است؛ آنچه در این پژوهش به آن پرداخته‌ایم بایسته‌های اخلاقی در هجرت‌های تبلیغی است؛ که همه جوانب اخلاق در تبلیغ که لازمه مبلغ دین است مورد بررسی و معرفی قرار دادیم.

ضرورت این انتخاب و انجام تحقیق.

در آموزه‌ای دینی (آیات و روایات) به نقش اخلاق در تبلیغ و هدایت بشریت و رهایی مردم از گمراهی به انبیاء و علماء، معرفی لازم صورت گرفته است. بنابراین، اخلاق مبلغ به عنوان یک ابزار اصلی جدایی‌پذیر است. در اخلاق مبلغ به مصادیق و کارکردهای مهم اخلاق می‌توان اشاره کرد که اهمیت پژوهش در این مسئله را دوچندان می‌کند.

با تبیین این مقدمات، به روشنی درمی‌یابیم که جهت موفقیت مبلغ در هجرت‌های تبلیغی خود برای هدایت (تربیت، تزکیه و ...) در چارچوب مبانی دینی، نیازمند بهره‌گیری جامع و کامل از سیره اخلاق تبلیغی ائمه اطهار علیهم‌السلام است؛ تا در صراط مستقیم به هدف اصلی خود نائل گردد. بدین سبب به شرح و بسط بایسته‌های اخلاقی در هجرت‌های تبلیغی که لازمه هر مبلغ در زندگی فردی، خانوادگی و اجتماعی خواهیم پرداخت.

روش پژوهش:

روش گردآوری داده‌ها به صورت کتابخانه‌ای بوده و با توجه به ماهیت موضوع، تجزیه و تحلیل داده‌های این پژوهش بر اساس روش تحلیلی و توصیفی استفاده شده است.